

ALEKSANDRA PIETRASZEK

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

aleksandra.pietraszek94@gmail.com

Znaczenie ankietyzacji w pracach badawczych Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie

Artykuł ma na celu przedstawienie ankietyzacji jako jednego z wielu statutowych obowiązków Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie. Instytucja ta została reaktywowana po 15 latach od rozwiązania Komisji Badania Zbrodni Niemieckich. Ankietyzacja w pierwszych latach jej funkcjonowania stanowiła najważniejszy obowiązek, gdyż była pierwszym etapem analiz zbrodni hitlerowskich. W tekście zaprezentowane zostały założenia ankietyzacji, a także poszczególne rodzaje przeprowadzanych ankiet.

Słowa kluczowe

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie, OKBZH w Lublinie, ankietyzacja, dokumentowanie zbrodni hitlerowskich

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie kontynuowała działalność Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Lublinie, funkcjonującej w latach 1945–1949. Pobudkami do tej reaktywacji były poczynania Niemieckiej Republiki Federalnej, która na początku lat 60. XX w. zapowiedziała przygotowania do przedawnienia ścigania zbrodni hitlerowskich, które – według nich – miały być traktowane jako zbrodnie pospolite i sądzone według prawa powszechnego. 26 kwietnia 1960 r. Polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało oświadczenie, w którym wyraziło oburzenie polskiej opinii publicznej z powodu naruszania przez RFN zasad prawa i sprawiedliwości. Właściwie dzięki temu w Polsce bardziej przyjrano się regulującymi kwestię przedawnienia zbrodni przepisom, co przyniosło w 1963 r. postulat wyeliminowania z polskiego prawa wewnętrznego wszelkiej możliwości przedawnienia ścigania zbrodniarzy wojennych¹. Efektem tych działań była ustawa z 22 kwietnia 1964 r. w sprawie wstrzymania biegu przedawnienia w stosunku do sprawców najcięższych zbrodni hitlerowskich popełnionych w okresie drugiej wojny światowej².

¹ A. Gałań, *Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie 1944–1999*, Lublin 2010, s. 83.

² „Dziennik Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” 1964, nr 15, poz. 86, *Ustawa z dnia 22 kwietnia 1964 r. w sprawie wstrzymania biegu przedawnienia w stosunku do sprawców najcięższych zbrodni hitlerowskich*

Przerwa w działaniu Okręgowych Komisji Badania Zbrodni dokonanych na terenie Polski podczas II wojny światowej nie mogła przynieść dobrych skutków. Kontynuujące działania Komisji Badania Zbrodni Niemieckich – Główna Komisja i Okręgowa Komisja w Krakowie nie były w stanie zebrać wszystkich materiałów, które mogłyby posłużyć do sukcesywnego pociągania do odpowiedzialności zbrodniarzy wojennych i ujawniania wszelkich zbrodni przez nich dokonanych, ze względu na stosunkowo niewielki zasięg działania. Po kilkunastu latach przerwy, w 1964 r. reaktywowano działalność Okręgowych Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie i Bydgoszczy. Stało się to dzięki obiektywnemu spojrzeniu na fakt, jak wielkie były braki w stanie uporządkowania dokumentacji dotyczących spraw zbrodni niemieckich w Główniej Komisji oraz jak nieskoordynowana pozostawała współpraca w zakresie prac badawczych prowadzonych w Poznaniu, Opolu i Katowicach³. Po stwierdzeniu tych poważnych braków 5 stycznia 1965 r. zorganizowano spotkanie kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości z Zarządem Głównym Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBoWiD). Prawdopodobnie miało ono dotyczyć ustalenia, jakie materiały Związek ten zebrał, gdyż działał od września 1949 r., również na szczeblu wojewódzkim, podczas gdy Okręgowe Komisje miały długą przerwę. Niewątpliwie okazało się to pomocne, co znajduje odzwierciedlenie w późniejszej ich współpracy.

Zanim wprowadzono ankietyzację, OKBZH w Lublinie sporządzała protokoły zbrodni niemieckich. Spisywane były one ręcznie, uwzględniały: miejsce, w jakim została popełniona dana zbrodnia, datę jej zajścia, ilość zabitych, zaginionych, wywiezionych do obozów, wysiedlonych bądź zmarłych. Wszystko opatrzone zostało podpisami świadków⁴.

Ankietyzacja była jednym z nieodłącznych i jednocześnie podstawowych zadań Komisji powołanej do badania zbrodni hitlerowskich. Ankiety były sporządzane przez uprawnionych członków Komisji na specjalnie do tego przygotowanych formularzach. Członków OKBZH w Lublinie obowiązywała instrukcja w sprawie jednolitego wypełniania ankiet dotyczących hitlerowskiej polityki eksterminacyjnej na terenie województwa lubelskiego w latach 1939–1945 – wydana 15 lipca 1968 r. Składała się ona z dwóch części: I. Uwagi wstępne oraz II. Uwagi szczegółowe, dotyczące wypełniania poszczególnych rubryk w ankietach. W uwagach wstępnych wskazano OKBZH w Lublinie jako odpowiedzialną za prawidłowe przeprowadzenie ankietyzacji na terenie województwa lubelskiego oraz zlecenie jej powołanym delegaturom powiatowym. Wszystkie delegatury powiatowe miały realizować ankietyzację przy pomocy i w porozumieniu z organizacjami społecznymi i politycznymi, tj.: Związkiem Młodzieży Socjalistycznej, Związkiem Młodzieży Wiejskiej, powiatowymi, miejskimi i gromadzkimi radami narodowymi, powiatowymi komitetami Ochrony Pomników, powiatowymi Zarządami Związków Bojowników o Wolność i Demokrację i ich kół terenowych, Związkiem Nauczycielstwa

popełnionych w okresie drugiej wojny światowej.

³ C. Pilichowski, *Badanie i ściganie zbrodni hitlerowskich 1944–1974*, Warszawa 1975, s. 34–35.

⁴ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie (dalej: AIPN Lu), Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Lublinie 1945–1949, sygn. 503/35 (IPN Lu 1/15/35, 175/63), k. 39–40, „Protokół zbrodni niemieckiej”.

Polskiego i organów Milicji Obywatelskiej. Koordynatorem i kontrolerem prac ankietyzacyjnych na terenie delegatur miał być komisarz do spraw ankietyzacji – wytypowany przez delegaturę, ale zatwierdzony przez Komisję Okręgową. Zanim przystąpiono do wypełniania ankiet zakładano, że delegatury powiatowe mają pełne rozeznanie zbrodni popełnionych na ich terenie – wtedy należało zgłosić się do Okręgowej Komisji po formularze.

Ankietyzacja powinna zostać zakończona do 30 października 1968 r. Ankiety gromadzone miały być według poszczególnych jednostek administracyjnych (miast, gromad i wiosek). Po zakończeniu ankietyzacji w delegaturze i sprawdzeniu formalnym, ankiety miały być systematycznie wysyłane do Okręgowej Komisji. W części II, czyli w uwagach szczegółowych, zawarto ściśle wskazówki dotyczące wypełniania ankiet. Powinny być one uzupełniane na maszynie bądź drukowanymi literami. Każda ankieta była przeznaczona dla poszczególnych faktów, miejsc zbrodni i terroru, np. jeśli w jednej miejscowości dokonano w różnym czasie kilku bądź kilkunastu egzekucji, należało oddzielnie wypełniać kartę ankiety, podając w miarę możliwości ściśle datę tej zbrodni. Przy określaniu miejsca, gminy, powiatu i województwa należało uwzględniać aktualny podział administracyjny (tj. 1968 r.), natomiast w uwagach podać podział administracyjny z lat 1939–1945. Na odwrocie każdej ankiety (w razie braku miejsca – na załącznikach) dla każdego formularza należało podać: po pierwsze: nazwiska i imiona, datę urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo i zawód osób, wobec których stosowane były represje; po drugie: szczegółowy opis akcji represyjnej. W ankietach dotyczących aresztowań, wysiedleń, pacyfikacji, więzień i aresztów, represji na ludności żydowskiej, cygańskiej i innych narodowości należało podać na oddzielnych wzorach kart dane dotyczące egzekucji i zesłań do obozów związanych z tymi akcjami, przy czym do ankiety zawierającej opis głównej zbrodni dołączyć pozostałe ankiety (spiąć lub przykleić)⁵.

Każdy formularz ankiety w prawym górnym rogu określał jej tematykę, w zależności od której miał kolor zielony lub czerwony. Były to: egzekucje (zielony), wywożenie na roboty przymusowe do III Rzeszy (zielony), inne represje stosowane przez okupanta hitlerowskiego (czerwony), obozy (czerwony), aresztowania (czerwony), wysiedlenia (czerwony), represje na ludności innych narodowości (zielony), pacyfikacje (zielony), łapanki (zielony), represje na ludności żydowskiej przed utworzeniem getta (czerwony), pomoc udzielona przez Polaków eksterminowanym i prześladowanym obywatelom polskim pochodzenia żydowskiego i innych narodowości oraz obywatelom innych państw (czerwony).

Formularze ankiet w każdym z wymienionym wyżej przypadku wyglądały inaczej i wymagały uzupełnienia innych informacji. Ankiety podzielone były na części, które dalej dzielone były na punkty. Części oznaczano cyframi rzymskimi, punkty zaś arabskimi. W zależności od wymaganych informacji uzupełniano je liczbami, odpowiedziami tak/nie albo – gdzie zostawiono więcej miejsca – bardziej

⁵ AIPN Lu, Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie 1965–1984, sygn. 490/3 t. 2 (IPN Lu 1/2/3), k. 63–66, „Instrukcja w sprawie jednolitego wypełniania ankiet nt. hitlerowskiej polityki eksterminacyjnej na terenie województwa lubelskiego w latach 1939–1945”.

rozwinętą odpowiedzią, lecz bez szczegółów, na które przeznaczono stronę odwrotną, tj. OPIS. W ankietach do niektórych części dołączono objaśnienia:

*) W załączeniu podać nazwiska, imiona, daty urodzenia lub wiek, narodowość, obywatelstwo, zawód.

**) Szczegółowy opis – podać na odwrocie.

***) Dane o poszczególnych egzekucjach, obozach, podać w załączeniu na odpowiednich wzorach kart.

Ankiety musiały być podpisane w lewym dolnym rogu przez sporządzającego ankietę (imię, miejscowość, data, ewentualnie nazwa instytucji) oraz w prawym dolnym rogu przez sprawdzającego (nazwisko, imię, data).

Ankieta dotycząca egzekucji

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób zamordowanych *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci – (należało odpowiednio podać ilość w liczbach)

III: 1. Sposób wykonania egzekucji, 2. Rozstrzelanie (ilość), 3. Powieszenie (ilość), 4. Zamordowanie innym i jakim sposobem.

IV: 1. Charakter egzekucji **), 2. Zbiorowa, 3. Pojedyncza, 4. Publiczna, 5. Niejawna, 6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego – dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje).

V: 1. Powód egzekucji **), 2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie), 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu, 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta, 5. Inne powody i jakie.

VI: 1. Dalsze losy ofiar (spalenie itp.), 2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji, 3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy).

VII: 1. Data i miejsce egzekucji, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi⁶.

Ankieta dotycząca wywożenia na roboty przymusowe do III Rzeszy

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób wywiezionych *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

⁶ AIPN Lu, OKBZH w Lublinie 1965–1984, sygn. 501/25 (IPN Lu 1/13/25), k. 47–47v, „Ankieta EGZEKUCJE”.

III: 1. Sposób wykonania akcji, 2. Specjalna akcja werbunkowa, 3. Łapanka uliczna.

IV: 1. Charakter wykonywanej pracy przymusowej **), 2. Ilość zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, 3. Miejscowość, 4. Nazwisko właściciela, 5. Ilość zatrudnionych w zakładach przemysłowych, 6. Miejscowość, 7. Nazwa zakładu, 8. Inne **).

V: 1. Powód akcji, 2. Akt terroru za działalność jaką i w jakim czasie, 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcję ruchu oporu, 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta, 5. Inne powody i jakie **).

VI: 1. Dalsze losy wywiezionych, 2. Zwolnienie przez władze niemieckie (powód), 3. Powrót po zakończeniu wojny, 4. Śmierć, 5. Inne.

VII: 1. Data wywiezienia, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał akcji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi⁷.

Ankieta dotycząca innych represji stosowanych przez okupanta hitlerowskiego

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób objętych represją *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Rodzaj represji **), 2. Kary pieniężne, 3. Kontrybucje, 4. Kontyngenty, 5. Konfiskata mienia, 6. Pozbawienie przydziału żywności, 7. Inne.

IV: 1. Wobec kogo stosowano represje (wszyscy mieszkańcy, rodziny, poszczególne osoby) *).

V: 1. Data represji, 2. Okoliczności, 3. Czy istnieje zarządzenie władz okupacyjnych o represji (załączyć oryginał, podać archiwum, sygnaturę).

VI: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi⁸.

⁷ *Ibidem*, k. 54–54v, „Ankieta WYWOŻENIE NA ROBOTY PRZYMUSOWE DO III RZESZY”.

⁸ *Ibidem*, k. 58–58v, 122–122v „Ankieta INNE REPRESJE STOSOWANE PRZEZ OKUPANTA HITLEROWSKIEGO”.

Ankieta dotycząca obozów

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Nazwa urzędowa obozu (podobozu, nr, niemiecka nazwa miejscowości) i jego charakter.

III: 1. Ogólna liczba więźniów, w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci, 5. Narodowość i obywatelstwo więźniów (podać liczby więźniów poszczególnych narodowości), 6. Przeciętny stan dzienny.

IV: 1. Ogólna liczba zamordowanych ^{*}), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

V: 1. Egzekucje dokonane w obozie ^{***}), 2. Ilość egzekucji, 3. Ilość ofiar, w tym: 4. Rozstrzelanych, 5. Powieszonych, 6. Charakter egzekucji, 7. Zbiorowe (ilość), 8. Pojedyncze (ilość), 9. Publiczne (ilość), 10. Niejawne (ilość), 11. Uśmiercenie innym i jakim sposobem.

VI: 1. Do innych obozów wywieziono ^{**}), 2. Data, 3. Nazwa obozu.

VII: 1. Położenie obozu (ulica, określenie budynku, baraku) ^{**}).

VIII: 1. Warunki bytowe więźniów (racje żywnościowe, opieka lekarska, warunki sanitarne itp.), 2. Do jakich prac używano więźniów.

IX: 1. Pomoc więźniom z zewnątrz, ucieczki ^{**}).

X: 1. Data założenia obozu, 2. Czy istnieje zarządzenie władz okupacyjnych o założeniu obozu (załączyć oryginał lub fotokopię, podać gdzie się znajduje i sygnaturę).

XI: 1. Data likwidacji obozu, 2. Powód likwidacji, 3. Represje stosowane w czasie likwidacji, 4. Dalsze losy więźniów (po likwidacji obozu) ^{**}).

XII: 1. Hitlerowskie władze obozowe, 2. Nazwisko, imię, stopień komendanta(ów), 3. Nazwisko, imię, stopień z-cy(ów) komendanta(ów), 4. Nazwiska, imiona, stopnie, funkcje członków załogi ^{**}), 5. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 6. Dalsze losy sprawców.

XIII: 1. Nazwiska, imiona świadków.

XIV: 1. Istniejąca dokumentacja (podać jakie i gdzie są dokumenty, sygnatury akt), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi⁹.

Ankieta dotycząca aresztowań

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób aresztowanych ^{*}), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Sposób aresztowania ^{**}), 2. W łapance, 3. Z listy, 4. Z nakazu (czyjego), 5. Inne okoliczności.

IV: 1. Charakter aresztowania ^{**}), 2. Zbiorowe, 3. Pojedyncze.

V: 1. Przyczyny aresztowania ^{**}), 2. Działalność polityczna lub społeczna (kiedy), 3. W charakterze zakładnika, 4. Okazywanie pomocy innym osobom (jakiej)

⁹ *Ibidem*, k. 59–59v, „Ankieta OBOZY”.

narodowości), 5. Uchylenie się od pracy przymusowej, 6. Niedostarczanie kontyngentów, 7. Inne powody i jakie, 8. Powody nieznane.

VI: 1. Dalsze losy aresztowanych, 2. Osadzenie w więzieniu, gdzie, 3. Zesłanie do obozu (jakiego, gdzie) ***, 4. Wysłanie na roboty (gdzie), 5. Zmarł zamordowany, zginął (kiedy i gdzie) ***, 6. Zwolniony (kiedy, gdzie obecnie przebywa).

VII: 1. Data i miejsce aresztowania, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał aresztowania, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi¹⁰.

Ankieta dotycząca wysiedleń

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób wysiedlonych *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Charakter wysiedlenia **), 2. Zbiorowe (całej wsi), 3. Pojedyncze (rodzina), 4. Wysiedlenie połączone z pacyfikacją.

IV: 1. Powód wysiedlenia **), 2. Akt terroru za działalność (jaka), 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu, 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta, 5. Inne powody i jakie.

V: 1. Sposoby eksterminacji osób wysiedlonych **), 2. Zamordowani przy wysiedleniach połączonych z pacyfikacją (ilość) ***), 3. Rozstrzelani (ilość), 4. Powieszeni (ilość), 5. Zamordowani innym i jakim sposobem.

VI: 1. Los osób wysiedlonych **), 2. Środki transportu, 3. Co zezwolono zabrać, 4. Miejsce wysiedlenia (gdzie, jak długo przebywali), 5. Obóz przesiedleńczy (gdzie) ***), 6. Zmarł, zginął (kto, gdzie, kiedy, z jakiego powodu), 7. Inne, 8. Ilość osób, która powróciła po zakończeniu wojny.

VII: 1. Data wysiedlenia, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał wysiedlenia, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi¹¹.

¹⁰ *Ibidem*, k. 64–64v, „Ankieta ARESZTOWANIA”.

¹¹ *Ibidem*, k. 83–83v, „Ankieta WYSIEDLENIA”.

Ankieta dotycząca represji na ludności innej narodowości

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób objętych represją *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Rodzaj represji **), 2. Prace przymusowe (jakie, gdzie), 3. Znęcanie się, 4. Konfiskata i grabież mienia, 5. Aresztowania, 6. Egzekucje (ilość *), 7. Ilość ofiar, w tym: 8. Rozstrzelano *), 9. Powieszono *), 10. Charakter egzekucji ***), 11. Zbiorowa *), 12. Pojedyncza *), 13. Publiczna *), 14. Niejawna *), 15. Zamordowanie innym i jakim sposobem *).

IV: 1. Dalsze losy **).

V: 1. Data represji, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VI: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

VII: 1. Nazwiska i adresy świadków.

VIII: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

IX: Uwagi¹².

Ankieta dotycząca pacyfikacji

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób zamordowanych *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci, 5. Ilość rannych, w tym: 6. Mężczyzn, 7. Kobiet, 8. Dzieci.

III: 1. Sposób wykonania akcji **), 2. Rozstrzelanie (ilość), 3. Powieszenie (ilość), 4. Zamordowanie innym i jakim sposobem, 5. Straty materialne, 6. W budynkach, 7. W inwentarzu.

IV: 1. Charakter pacyfikacji, 2. Całkowita, 3. Częściowa, 4. Połączona z wysiedleniem.

V: 1. Powód pacyfikacji **), 2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie), 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu, 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta, 5. Inne powody i jakie.

VI: 1. Dalsze losy mieszkańców wsi spacyfikowanych, 2. Miejsce wysiedlenia przy pacyfikacjach połączonych z wysiedleniem, 3. Miejsce pochowania ofiar, 4. Miejsce pochowania po ekshumacji, 5. Dalsze losy rannych, 6. Zmarli, 7. Zginęli, 8. Żyją (podać imiona, nazwiska, aktualne adresy).

VII: 1. Data i miejsce pacyfikacji, 2. Godzina lub pora, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał pacyfikacji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona,

¹² *Ibidem*, k. 95–95v, „Ankieta REPRESJE NA LUDNOŚCI INNYCH NARODOWOŚCI”.

stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi¹³.

Ankieta dotycząca łapanek

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób zatrzymanych *), w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Los osób zatrzymanych **), 2. Zamordowanych w egzekucjach (ilość, gdzie) w tym: 3. Rozstrzelano (ilość, gdzie), 4. Powieszono (ilość, gdzie), 5. Zamordowano innym i jakim sposobem, 6. Osadzono w więzieniu (ilość, gdzie), 7. Wysłano do obozu (jakiego, ilość), 8. Wywieziono na roboty (ilość, gdzie).

IV: 1. Charakter akcji, 2. Łapanka uliczna, w pociągu, w tramwaju – przy egzekucjach osób z łapanki podać ***), 3. Egzekucje zbiorowe (ilość), 4. Pojedyncze (ilość), 5. Publiczne (ilość), 6. Niejawne (ilość).

V: 1. Powód łapanki, 2. Akt terroru za działalność (jaką i w jakim czasie), 3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu, 4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta, 5. Inne powody i jakie.

VI: 1. Dalsze losy zamordowanych (spalenie itp.), 2. Wysłanych na roboty do III Rzeszy, 3. Zatrzymanych na roboty w kraju, 4. Uwięzionych, 5. Wysłanych do obozów, 6. Zwolnionych i z jakiego powodu.

VII: 1. Data i miejsce łapanki, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VIII: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał łapanki, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

IX: 1. Nazwiska i adresy świadków.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

XI: Uwagi¹⁴.

Ankieta dotycząca represji na ludności żydowskiej przez utworzeniem getta

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Ilość osób objętych represją, w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

III: 1. Rodzaj represji **), 2. Prace przymusowe (jakie, gdzie), 3. Znęcanie się, 4. Konfiskata i grabież mienia, 5. Aresztowania, 6. Egzekucje (ilość), 7. Ilość ofiar,

¹³ *Ibidem*, k. 114–114v, „Ankieta PACYFIKACJE”.

¹⁴ *Ibidem*, k. 117–117v, „Ankieta ŁAPANKI”.

8. Rozstrzelano *), 9. Powieszono *), 10. Charakter egzekucji ***), 11. Zbiorowa *), 12. Pojedyncza *), 13. Publiczna *), 14. Niejawna *), 15. Zamordowanie innym i jakim sposobem *).

IV: 1. Dalsze losy **).

V: 1. Data represji, 2. Godzina lub pora dnia, 3. Okoliczności.

VI: 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał represji, 2. Wehrmacht SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp., 3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców, 4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa itp.), 5. Dalsze losy sprawców.

VII: 1. Nazwiska i adresy świadków.

VIII: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie.

IX: Uwagi¹⁵.

Ankieta dotycząca pomocy udzielonej przez Polaków eksterminowanym i prześladowanym obywatelom polskim pochodzenia żydowskiego i innych narodowości oraz obywatelom innych państw

I: 1. Miejscowość, 2. Gmina lub ulica, 3. Powiat, 4. Województwo.

II: 1. Komu udzielono pomocy*), 2. Ludności pochodzenia żydowskiego, 3. Jeńcom radzieckim, 4. Jeńcom lub uczestnikom ruchu oporu innych narodowości i obywatelom innych państw, 5. Inne.

III: 1. Ilość osób, którym udzielono pomocy, w tym: 2. Mężczyzn, 3. Kobiet, 4. Dzieci.

IV: 1. Forma pomocy, 2. Przechowanie stałe (ilość), 3. Przechowanie okresowe (ilość), 4. Dostarczanie żywności, 5. Dostarczanie dokumentów, 6. Inne.

V: 1. Charakter udzielonej pomocy **), 2. Pomoc indywidualna, 3. Pomoc zorganizowana.

VI: 1. Dalsze losy tych, którym udzielono pomocy, 2. Czy żyją (gdzie), 3. Zginęli w okresie okupacji (kiedy, gdzie, okoliczności).

VII: 1. Data, 2. Okoliczności, w jakich udzielono pomocy.

VIII: 1. Imiona, nazwiska osób żyjących, które udzielały pomocy ***), 2. Zawód, 3. Ówczesne miejsce zamieszkania, 4. Aktualny adres.

IX: 1. Imiona, nazwiska osób zamordowanych za udzielanie pomocy ***), 2. Zawód, 3. Ówczesne miejsce zamieszkania, 4. Data, miejsce i okoliczności śmierci **), 5. Miejsce pochowania, 6. Inne formy represji za udzielanie pomocy.

X: 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę), 2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.), 3. Fotografie¹⁶.

¹⁵ *Ibidem*, k. 121–121v, „Ankieta REPRESJE NA LUDNOŚCI ŻYDOWSKIEJ PRZED UTWORZENIEM GETTA”.

¹⁶ *Ibidem*, k. 129–129v, „Ankieta POMOC UDZIELANA PRZEZ POLAKÓW EKSTERMINOWANYM I PRZEŚLADOWANYM OBYWATELOM POLSKIM POCHODZENIA ŻYDOWSKIEGO I INNYCH NARODOWOŚCI ORAZ OBYWATELOM INNYCH PAŃSTW”.

Bibliografia

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

ARCHIWUM INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – ODDZIAŁ W LUBLINIE

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Lublinie 1945–1949, sygn. IPN Lu 503/35 (IPN Lu 1/15/35, 175/63)

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Lublinie 1965–1984, sygn. IPN Lu 490/3 t. 2 (IPN Lu 1/2/3), IPN Lu 501/25 (IPN Lu 1/13/25)

AKTY PRAWNE

„Dziennik Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” 1964, nr 15, poz. 86, *Ustawa z dnia 22 kwietnia 1964 r. w sprawie wstrzymania biegu przedawnienia w stosunku do sprawców najcięższych zbrodni hitlerowskich popełnionych w okresie drugiej wojny światowej.*

OPRACOWANIA MONOGRAFICZNE

Gałań A., *Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie 1944–1999*, Lublin 2010.

Motas M., *Główna Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce i jej oddziały terenowe w 1945 – wybór dokumentów*, Warszawa 1995.

The importance of the questionnaire in the research work of the District Commission for the Investigation of Nazi Crimes in Lublin

The aim of this article is to present one of many statutory obligations of the District Commission for the Investigation of Nazi Crimes in Lublin, which was the questionnaire. This commission was reactivated 15 years after the dissolution of the Commission for the Investigation of German Crimes. During the first years of its operation the questionnaire was the most important duty of documenting Nazi crimes because it was one of the first points of departure. The text presents the assumptions questionnaires, as well as various types of surveys carried out.

Keywords: District Commission for the Investigation of Nazi Crimes in Lublin, OKBZN in Lublin, the questionnaire, documenting Nazi crimes

Важность опросов в исследованиях Окружной комиссии по расследованию нацистских преступлений в Люблине

Целью статьи является представление одного из многих уставных обязательств Окружной комиссии по расследованию нацистских преступлений в Люблине, которая была вопросом. Эта комиссия была возобновлена через 15 лет после роспуска Комиссии по расследованию немецких преступлений. В первые годы своего функционирования опрос был самой важной обязанностью, поскольку документирование преступлений нацистов было одной из первых отправных точек. В тексте представлены предположения об опросе, а также отдельные виды опросов.

Ключевые слова: Окружная комиссия по расследованию нацистских преступлений в Люблине, ОКБЗХ в Люблине, опрос, документирование нацистских преступлений

